

SLOVENISKE NOVINE

Odgovorni Urednik: Profesor Valentin Konček.

Slovenske novine pridejo vsak teden na svetlo: cena za četrtinko leta 30 kr.; po pošti 1 gel. 30
Za plačilo se tudi oznanila razglasijo.

Tedaj II.

V Celju 20. Vlnoteka 1849.

Let 45.

Prošnja, katero je Celjska deputacija zavrnila krožne vlade na Dunaj sabaji nasla, se tako le glasi:

„Dolgo so nam je obetale, da bo kresija za nas Slovence avoj sedež v Celju imela; sedaj pa je prišlo od ministrov nasvetovalno, od presvetalega Cesarja pa potvrdjeno povelje, v katerem je Marburg za sedež te kresije odločen.

Da se jo pa to zgodilo, je med drugimi vrniki uverili tudi to kaj pomagale, da so Marburčani proužili na visoko ministerstvo poslali, v kateri pravijo, da Celjani niso dobili in odločili misli do cesarja, da se tedaj vlada (regirung) na nje zanesti ne sme: med tem pa sami sebe visoko pohvalijo.

Vse to pa je gorla laž. Za blagor nas Slovencev gorci možja v Celju so tedaj precej drugo prošnjo in krepko besedo zložili, v kateri ministerstvu pokažejo, da je bila zvestoba in ljubezen Celjancov do cesarja vsikdar tudi v lanjskih letih časih nepremakljiva, dokler je Marburg marksaj storil, kar nos ni v čast, in da je Celje za sedež kresije pripravno, ne pa Marburg. Ta prošnja pa se glasi po domače rečeno, — ker je sama bolj učena slovesna, tako da je senčni ljudje lahko ne razstajajo — skorej takole:

Z tem, da je ministerstvo za nas Slovence poseben kresije ustanovilo, je gotovo pokazalo, da na potrebo in želje nas Slovencev gleda, in da bi nara črdo ustreglo.

Da bi se pa ta namen dosegel, namreč da bi se potrokom slovenskiga ljudstva zaslusiti storilo, se morejo pa tudi prapravi pomočki izvesti.

Ravno to pa, da se sedež kresije v Marburg postavi, se nasa ne tudi prapravi pomoček in prava pot, v nas Slovenceh znanje občuditi, da bomo skot te kresije vse taisto dosegli, kar potrebujemo in kar nasa po pravici gre.

Marburčani se že v začetku lanjske sekcije svoje želje pokazali, da bi našiga cesarja novo — izvoljenim nemškimi cesarju podvergli in da bi se nase razstavilo v veliki Nemški raztopilo in razgubilo, dokler smo se mi Slovenci temu gordim perazdvojanju vsakej in pravici avencije vsavljali. — Marburčani se po svojih razmerjanja in goverjanju in po svojih navedah in hator Nemci občudajo; mi pa smo in bomo

ostali Slovenci — Marburčani so tudi na lanjskem deželnim zboru v Gradcu skoz svojga poslanca terjali, da bi se per kresijskih zborih ne goverjile in pisalo po slovensko, ampak po nemško, da bi tedaj slovenski kmet zopet nič ne razumel, kaj se godi; in so ravno z tem pokazali, da pravice slovenskiga ljudstva zaničujejo — Marburčani, od koder je tudi v Celstvu in nekoliko Dunajskim puntarjem pomagati šlo, bi se hoteli z ogerskimi puntarji potegniti, so tudi skoz te razsodi, da se njih misli — imeli in željam slovenskiga ljudstva ne pomagajo, — z eno besedo, Marburčani so sko eno roko do-dergestni, katere bi bila ljubezen in hatorjenje v nas Slovenceh do njih občudili; — iz druge tega se tedaj mi Slovenci odimo, da ne bomo v Marburgu nikoli tega našli, kar potrebujemo, namreč da bi bila kresijska vlada v doletih in vseh rokah in da bi bi kresijski zbor skot in popolnoma Slovenski, da bi tudi naši poslanci tam kaj opravili zmagali.

Kako se Marburčani tudi v nra navedli želji svoje ljubezni do Marburčani puntarjev pokazali, to radi znanstveno in se rajši proti Celju oznamo, od koder nas avito senca avencije in zborni do cesarja in našiga prelojiga razstavilo tako prijazno ogreva.

Prije in Celje smo bile hator dva leta zveste, katere so nas Slovencev vlnotek potlačili temnih časih vodilo, da smo vsakič volili svojega cesarja, med tem, ko je skorej volja črpa dežela in vsake mesto v te zvestobe občudovali. — Želja, katere ste to dve misli stali, se iz zide, ko je še cele potake jamaške karvi in kresijske prelite, kakor prave in pravice pokazale. — Prije in Celje niste stali do nas ena kos od pota pravice in postave odpravili — zani-ate stali stali perzadali, da se tudi nase avencije na male kose razstavili. — Prije in Celje ste se vedne hator dve zveste slovenske senre skupaj dožele, ter z nase dva vlnoti slovenskemu poju, ki je je volilo pod hator hatorviga punta. — Prije in Celje ste vedne ostali svojim cesarju, avito zmagali, edini hator.

Celje, nasa Celje — sedaj in lanjske — rali in hator pogovarjev, sedaj znanje slovenske in hator, nasa zmagali in hator hator — Celje je in ostane avito in hator.

do: česar ne zna, tude ne želi." Narod pak iz velikega inkušnje dobi to, da so dobre glavnice le teke, ktere se po Nemščini v hiši sanjajo.

Zdaj tedaj to slovar predložimo, kaj pravno prištevamo pri nas: analizo: da nekočito slov. prostega poudla drugega razume: o kakovosti resnično ne im, nego da je to to nam isti Nemški jezik, ker se določas le v njem vse učivo in urestva vodi; ravno zategavajo pak tude po njem hrepeni, kakor ozni, po ječnem ključu; drugi imo vekši del ga pak, ker puščen brez področja, ki bi mu do živga segel, v malenosti do vsega, kar ni v svoji besedi od nekih let sem omiko — oliko — izobrazo — pravega imenovanja, vnamno tulni. Treba imo dolžnost je tedaj, da se po javno izrečeni enakopravnosti vseh narodov v omiljeni Austriji tude: Slovenski vrata v vsestice vsekolič učnosti imo narodne izobrazo na stekaj odprejo, ker se le takim načinom izobraženi svojega roda ne lojijo več, ampak se v njega, kakor zelene, svetne imo skupitve veje v deblo, v cepijo v veselo rast domačega živja.

2. Ker so Slovenske učivnice same v svoji podstavi tako narjone, da svojega namena ne morejo dosegeti; le gole remečarvnice so zaimer, no ker kmet v njih napredka, kakor inče: tude ne more biti, ne vidi, ni volja ni, takošajo jalovo napravo neopiraj, imo svoje otroke pašino drugim koristnejšim opravilom krati. V teh pavničnih se otrci pak res nič ne nauče, ali pak le navzpol, kar se tude kimalo pozna, kakor ti suha cepiga ali spiraleva sveržka naj krepsega divjaka ne bode gnala, ali tude živi cep se nesoplenenega drevesa le težko sprizmo. Ta prevážna reč se trobe razdene:

a.) V učivnicah se ima brati učiti: Nemško branje se je res v otroka tudi s palico butalo. Slovensko pak, razve ču je gde rečlo kateremu učitelju le boljše za vest, kakor za neupno zapovedi bilo, izvekslega opuščeno. Gdor je tedaj hotel kaj Slovenskega brati, na bukvice moliti, se je moral s. a. se brati učiti gotovo v nevolji do neupanja, ki ktere je učivnico za prazen vrk zalodil. Kaj mu li pomaga, če Nemški druk imo tudi Nemško skrit se zdaj gladko bere, gospodsko dopise pak vemsar i nati razkladačnja nositi mora?

b.) V učivnicah se ima pisati učiti: S pisanjem se ravno tako godi, kakor a. b. c. pisati gore. a.) Pišejo, bi rajši rekli, malajo Slovenski učenci v učivnicah res lepo, pak li čemu? da se brez nekaj let več pomisli ne znajo? Ali gde so našle kmeti, da ni si svoje potrebne gospodarsvene reči zapisoval? Čaj imo imo letošnje leto so Slov. vajali le ingli krlež obiloma na svoj dozi pisali. Pak kako? izvekslega vse napak a. b. c. emškim pravopisom ali jim je koki imo imo, suve, za počelo kaj napak, njim, ktere so se sami večkrat pisali učili!

Podajek bo sledi.

Čalov.

iz Brezice se piše „Sloveniji“:

„Vidna je razpisala službe v novoletni uradih na Slovenski krog v Singski kronovini, in terja od vsakega, ki želi teko službe dobiti, popolno znanje slovenskega jezika, in glej čuda! od naših sodržajnih uradnikov, ki so dozdaj za silo slovenski jezik imali in čuhali, zanjo vsi popolno slovenski jezik. To spricujejo njih pisane svedoče o znanju slovenskega jezika, katere svojem molbenicam za imenovane službe prilagajo. Njih mnogo si je že nekaj vedlo za sreberno krono takeh svedoč oskerbeti: mnogi si jih tudi zdaj na anglem po pisani naročajo iz G. in iz C. brez da bi se kakemu lapu poizvergi, poročivši snaz, da so več let na slovenskem v uradih podvalni; mnogi podružni uradniki si jih dajo po svojih nadstojnikah napraviti; v Brezici pa se take svedoče, „risum teneantur amice“ clo v stacni pri g. D. dobiijo. Neke takajšni nekdanji uradnik, ki je nekaj v svoji sni dobi svojem rojakom Slovincam, vse drugo, razum človeške nature pripisal, želi sopet med Slovinci kakšno službo dobiti, in si je tako svedoče pri gori imenovanim gospodu oskerbel.

Nam zablišenim se vidi, kakor da bi slovenski jezik hotel roba za trgovino postati pa ako bi ta roba pri g. D. čista, polikana in omikana bila, bi jo s veseljem imali in povsod pripravljali. Ker smo pa prepričani, da so v celni slovenskem krogu na Sijarskem slabše slovenske najti ne more, kot je tista, ki jo g. D. v svoji lastni zalogi ima in na odlojajo nosi; smo prišli nečedno misli izreči: da hoče on nevede z ujo oslopariti.

K temu pa moramo pristaviti, če je g. D. izverši njegovo slovensko, vsa spoznavanja vreden, in da bi se ni prav ničeno veselili, ko bi jih prav velike si pri njem slovenskih svedoč dalo napraviti, ker se odajamo, da pravična vlada takih spricb ne bo priznala — da bo prosila, ki se odnapotila take svedoče podirajo, s pravnimi dokami odpasila.“

V temu kako čisto pisnemu dopisu iz Brezice so reči vpletene, o katerih gospod dopisatelj iz Brezice ni na tojko prepričan; in brez da bi g. dopisatelja, katerega mnogo častimo, zablišeno, moramo reči, da je tui nekaj lažnjivega vmesnika.

Ker te novice iz Brezice mnogim more vadeno, in ker je dolžnost vsakega vrednišča resnice podpirati, toraj moramo se le raznaznati:

Prvica je, da je nekaj vrstnikov iz dekote pri meni bilo, kteri so spricbe izjavljajo o znanju slovenskega jezika terbiijaj sin jih v slovenskem jeziku skazeti, in na primeri njih znanja so tui spricbe dajati — naj lažje, da bi imo imo vaim uradi, da popolnoma slovensko znanja. Imamo jih je, kteri tako spricbe imajo. Ime je vsako ministrstvo tui od 20. Avgusta 1869

si, toda, za učitelja slovenskega jezika v Celjskem gimnaziju postavilo brez stanovitnega pjenja; in tedaj bila moja dolžnost druge ljudi, kateri niso čekali naših šol, zapustiti skusiti in njia spribe pisati; terjal sim tedaj postavno plačilo, namre dva goldinarja. Pa so bili tak uradniki pri meni, od katerih nisem krajcarja za skušajo vzeti, desiravno so mi denar ponujali. Kdor tega ne verjeme, naj poprašuje, in zvedel boide, da resnica govori.

Tak je, da so uradniki samo po naročilu spribe iz C. J. (Celja) dobivali. Razumim si v Celji, kar jaz vem, nihče uradnikov spribe pisati; in jaz brez skušaje nobena nisem spribe dal. Gospodu komisarju K. v Z. sim bil 28. Septembra spribo poslal; pa on je bil pred enim mescem v Celji, in jaz sim ga bil tedaj na tenko skusil, desiravno je slovenskega, kmečkega rodu, in je pred slovensko kot nemško govoril.

Ted to ni gola resnica, kar gospod dopisatelj iz Brezice od nekoga tamošnjega nekdanjega uradnika piše, namre, da je spribo v stacini gospoda D. dobil. Kar je meni znano, je ta nekdanji uradnik postal mešeno vrado v Brezicah za spribo, da je on mnogo let v Brezicah za višjega uradnika bil, in da se je zani z Breškimi kmetami slovenske pogovarjali — to mi je znano. Vlada ind spričala; in gospod D. spribe gotovo ni podpisal kakor stacinar, ampak kakor mestni predstojnik (Bürgermeister.)

To sim povedal v podporo resnice, ktera mora vsakemu svetu biti, nar svetelja pa tistim, kateri zgodbe po časopisih razkramujejo. Pri vsia tem se mi pa zdi, da gospoda dopisatelja napene misli vodijo zastran vpeljani slovenskega jezika v vrado.

Kakor z našim jezikom zdaj stojimo, je ravno nemogoče ta jezik v vrado vpeljati; in še bo mnogo let protoklo, preden se bodo naše želje dopolnile. Kladar je tedaj visoko ministerstvo službe na Slovenskim razpisno in reklo, da terja od vsakega uradnika, kter hoče službo dobiti, popolno znanje slovenskega jezika, gotovo ni terjalo, da mora vsak uradnik vslovenskemu pismenstvu doveriti biti; kakaj, jaz vprašam koliko uradnikov je pa, da bi se vslovenskemu pismenstvu matično razjuni bili, če ne ravno slovenskega, kmečkega rodu? Nje se imo mihi uradniki jemali? — In vendar morano uradnike tud na Slovenskim imeti. Morano tedaj od konca z takimi uradniki zadovoljni biti, kateri tako po slovensko govoriti znajo, da jih kmeti popolnoma zastopaj, in oni njega. To je po moji misli tisto popolno znanje, ktero visoko ministerstvo od uradnikov terja, in v temu namre sim tud jaz uradnika skusil in spribe pisati. Najde se res na Slovenskim že lepo številno domorodcev, kateri so si v slovenski precej doveršne znanstva pridobili, ali imajo? In uradnikom pravzapravno manjka. To pa vendar vsak spomni, da brez pravdoznanstva niče višji uradnik biti ne more. Nekim praxpetim Slovincem si per ljubečo hito, ako bi bilo visoko ministerstvo reklo:

"Tudi bodo na Slovenskim nar višje službo dobili, kter nar bolj Slovenske won. — To bi pa ravno tako bilo, kakor skrat Wiedland od Abderitav pisa. V Abderiti je bil vsakočenni mestni predstojnik ind vođa mestne muzike. Kter so je pa mlokrat vjimalo, da bi bil tisti v muziki mester, kter je za mestniga predstojnika nar bolj pripravljen lastnosti imel, so Abderiti sleže mestniga predstojnika tako le razpisali: „Nar mlokatnejši godec bo za mestniga predstojnika poterjen.“

Jaz tedaj rečem: Mi Slovenci nesmo mo preved terjati; ako hočemo preved terjati, hočemo sami napredovanje svojega jezika zaverati.

Novo.

iz Ljublane.

V sredo ob enajstih dopoldne je dvakrat vstrelil čuvaj na gradu in s trobilom naznanje dal, da v Krakovim gori. Bera je letelo veliko ljudi in 6 brizgal na pomoč, ki so olivarovali, da je — kralja kralja — lu stroje ene same liše pogorelo. Breza je bila, da ni bilo nič vetra, pa vode dovolj, in de so liše z opeko (ceglam) krite. — Pri ti priložnosti povemo, da po hudim ognju v Krakovim, ki je bil v nedeljo 25. miliga travna v letu 1798 popaleno ob treh, pri kterim je 32 hiš pogorelo, 16 pa so jih odkrili, da ni ognij se delj segel, so začeli v Krakokovim prvičkrat liše z opeko pokrivati, in de prva liša je v Krakovim 16. dan velieiga travna 1798. leta popolno pokrita bila „v dober izgled za druge, kaj imajo storiti.“ Tako beremo v 35. listu Vodnikovih Novic 1798. Lepo je brati, kako je rajski Vodnik takrat Krakovčane opominjal; Krakovčane se ga begali in imajo zdej liše z opeko pokrite. Kar je pa Vodnik takrat Krakovčanom na serec govoril, velja še dan današnji dragim ljudem gospodarjem, ki nečje opominati potrebo varnih postitev. Tole so Vodnikove besede: „Obleden ne čnaji, da na to voda zama z nobes dostih. Kater bo gorelo, ker je vsak vama laike poprej pomagati. Les, slama in seno zdej por. Slama in slova se ne varata. Ako bi jaz imel liše postaviti, bi je popolnoma ognju varno naredil, da bi ravno taki na pomoč iskati; tedaj je za območje roči in za starije prišli roči ne v vama časa krake porisala; polaj pa dolgo živela naše svojiga truda.“ (Novice)

Opomba. Sledilo.

Nakoto 4. dan tega mesca, je bil v Ljubljavi streljan v Peči vseh ljudi. On je bil poprej Gornji višji nadstojnik in je v Krakovim vrad nar več kriv. Zgodilo se je, torej so ga si smrti obsojili. Obsojili pa nje na je bil smrti na vladni na tisti dan, ko bi smrti obsojili, se je smrti obsojili, smrti obsojili, in se je na vrad smrti. Obsojili so ga tedaj znanje tisti dan popelje ob sojili.

Turska kočola.

*Tudi na otoku Samos se ni' dokončala. V Samiru se se Heleni, ki pod varstvom grške konzula tam živijo, postavili davka, ki ga je konzul po 100 do 3000 piastrov od moža jeman za turške in grške vlade, in se vsem predaajo na grško vido spini. Lani so krasili v neki gostivnici, ki je bila njih sosedica. Njipana pride po neki konzula sin ostržo, hišo kerčmarja preiskrati in pogovorati, če je kerčmarja ponarejenega denarja zaslij, in ko najde prasioja, jo hoče s seboj vzeti. Kerčmar se temu brani, ali viličeno ga, in list odnesejo. Drugi dan se zbere do 2000 oseb pred hišo konzula, ki oporoštuje kerčmarja tirajo; vojašinja se pojdje proti njim, ali ne vdari, in tretji dan je bil kerčmar izpuščen. Zdalj Heleni novo priložbo na narodni zbor v Atenih pošlejo, ktera tudi od tega prigodba govori, in sklepa pa čaka. —

Bem, Dembinski s 25 madžarskimi bojnimi se Mohamedanci postali, izdatke v roke Avstrijancev in Rusov se rešiti. Košata so v Vidinu posili, in denar, kar ga je imel (se here 50,000 gold.) mu odvzeli.

Od Ogerske krone sv. Stefana se še nič ne ve, kje do je. Pravijo do je v nekim kraju skrita, za ktera le Košata, Dembinski, in nekdanji madžarski minister Horvat vedo. — Turški cesar se še zmiraj brani, glavnojo ogerskiga panta, ki so na Turško bežali, avstrijski ali rusovski vladi izdati; neglede in francoska poslanca ga posebno posipirata vti zoperstavi. Vender se misli, če iz nek navskrbi misel ne bo nič hujšega, ker se bo Turški cesar saj toliko vdal, da se begunam ukazal, Turško zapustiti in se kam dragam podati.

Dosačna prigodba.

V Ljubljano prinese neka ženska mnogih reči na prodaj, med družini tudi en loncu masla, ki je nar. manj 4 verše derlat. No že vse poproda, tudi to maslo prodaja, pa ga prodati ne more. Potem gre k neki gospodinjji v šolskih ulicah dva goldinarja izposoditi, ki ju je imela po svoji izreki zelo potrebno; zastavi maslo, obljubi drugi teden dan priti, denarje poveriti, in maslo spet manj vzeti. Dobra gospodinja se da po dolgi prošnji prepovoriti, ji poda dva goldinarja, in skrami maslo. Ko prvi teden dan pride, prodajavko masla ni; drugi, tretji teden dan je znepitjivo pričujejo, ali žena le ne pride. Zdalj se le ni misli gospodinjji, ki jo dva goldinarja posodila: »pač nim dobrih, da tako velik loncu masla za leta denar dobi.« Ne vedno si ne upa masla snesti; ker ne ženska od nikoder ne pride, ga vender se maslo. Pa kaj se zgodi? Tedenj ilico za dva denarj povera v maslo zabode, jemanati in odstaviti p e s k a z maslom zaprati. Ogljeden, je razreč v gnet drobljavo posla masla, po veru le maslo masla vilo, da je bilo

maslo maslo viditi. Za 2 polt. je gospodinja posla kupila. — Gospodinja vrate se, če no kupite masla v takliji!

Finca.

„Pravi Slovenci“ pije od prvoga obmašanja nekaterih slovenskih knetov, kar je gola razsena — o da bi tako ne bilo!

De slovenski knet rad pije, je znano, in ludo ma ko zmeriti, če ima za kraj piti in če pije zmerno, brez da bi svoje gramečenje in zdravje spookopel, in brez da bi druge ljudi v pjanosti peklješeval. Ali tega tudi potuženo! Ravno med ljudmi, kteri danesajo čisto nar huj grajajo, kteri za vanj venar preklinjajo in razgrajajo, ki ga karjo gospodji plačati in se dostikrat rajši na boben dhati pastu, kakor da bi doline davka plačali; — ravno taki ljudje, kteri se celo tedno poto in ni želje delajo, preden narborehniš živat in obkro zeli in svoji družini pristerajo, in dostikrat se celo ravno taki ljudje, ktere druge krajevarke drugim in šepa izmočevajo, vstop narvečkrat v peklenjskim strupu v žganju, ali pa v visu že ajutraj zgodaj svoje pamet, če se zvirajo in opotehajo po cestah, po ulicah vasi in mest, gersi od nemarnost živine. Če je že tako življenje v delavnikih gerde, koliko ostaditi je pa o grznikih in nedetjah, ravno o čaru, ko drugi, svoje kerčnansko dolžnost storili ravno iz cerkve grejo? Ne preteče skraj nedetja, de vi ne viditi kakiga takega peklješevca po Ljublanskih ulicah se zapletovati in krčiti. Pomankanje podučnja je tudi tega krivo, zlasti sadaj bi bilo pa žalost, če bi se taki pijanci vgnjali, ko je Ljubana razvoj izeluznice polna popetah otrocov. Ne bo pa dolgo, de bomo v kakim vnanjem časopisu kaj brali, denar se bo mogoč vsa narod znanovati, kakor je pred nekimi leti mi nekdo v nekim kladredu Slovecanem zavoljo pjanstva zabavljati!

Pokvarnici J. H. Jeretina se dobiti

PRATINA

kako izobraževati

VEDSKO PRAVILNO

u obco

OD AVSTRIJSKEGA CENSA

Spizat i na svetle listi

izdane v Ljubljani

Cena 45 kr. u strobu.

OD AVSTRIJSKEGA CENSA

izdane v Ljubljani - izdane v Ljubljani

Spizat i na svetle listi

izdane v Ljubljani